

ปะกำซ้าง : ความเชื่อในพลังศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชาวไทยภูเขา ในจังหวัดสุรินทร์

Pakumchang: Belief in Holy Power of Thaikuy Group
in Surin Province

ยโสธารา ศิริภาพระภากร^๑
Yasothara Siriprapakorn

บทคัดย่อ

วิถีในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ตลอดถึงการใช้ชีวิตของมนุษย์สามารถดำรงอยู่อยู่ร่วมกันได้อย่างคลุยกภาพ ทั้งนี้อาจเกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้มีการเรียนรู้ ศึกษา และสะสมประสบการณ์เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ที่ผ่านโดยประสบการณ์ ผ่านทางด้านศาสนา ลัทธิ ความเชื่อและพิธีกรรม จนกลายมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษแต่อดีตนั่นเอง วัฒนธรรมจึงได้กลายมาเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์สืบทอดกันมา ในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ ระบบความเชื่อและพิธีกรรมสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางความเชื่อได้อย่างชัดเจนที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงแต่ละสังคม มีวงจร ระบบโครงสร้างแบบใด มีการอิงอาศัย บางอย่างเป็นสัญลักษณ์ในการนับถือ สักการะ บูชา และให้ความเคารพนับถือ ยกย่องว่าเป็นสิ่งมงคล หายาก ใครมีไว้ครอบครองยอมนำมาซึ่งความโชคดี รุ่งเรือง อำนาจวาสนาบารมีตามคติความเชื่อที่มีอยู่ในมนุษย์ นั่นคือ ซ้าง เป็นสัตว์สำคัญ ถือได้ว่าเป็นสัตว์มงคล มีอำนาจ และทรงพลังสูง ซ้างได้ปรากฏในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง พญาซ้างปาริไลยกะ เป็นซ้างที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า

คำสำคัญ: ปะกำซ้าง, พลังศักดิ์สิทธิ์, ชาวไทยภูเขา, จังหวัดสุรินทร์

^๑ สำนักปฏิบัติธรรมแห่งที่ ๒ จังหวัดสุรินทร์ วัดป่าโยธาประสิทธิ์ อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์

Abstract

Culture was a transferred behavior of human. The way of life, living, belief system and ceremony were obviously reflection of culture and belief image. The social structure was shown from those expressions. Some symbol was used to show respect, ritual, worship and praise as a rare auspicious object. it will bring good fortune and prosperity to whoever possessed. Human have believed in elephant as an auspicious and powerful animal. In Buddhism, there were auspicious elephants named Great Elephant Palilaika and Phraya Sawat Khunchorn. Thai-Kui people respect and worship even elephant parts such as Pa Kam Chang (rope). This part of elephant was highly respected as auspicious object to give them good or penalty.

Thai-Kui people valued elephant as their own ancestor. This strong belief originated Pa Kam Chang ritual. Thai-Kui people included young generation will be gathering in this important ceremony and also decoy elephant ceremony. This great ceremony was believed as a holy ritual. This culture was transferred to their generation nowadays presented in annual Pa Kum Chang ritual which is a local culture of Thai-Kui in Surin Province.

Keywords : Pa Kum Chang, Holy, Thai-Kui people, Surin Province

บทนำ

พญาช้างเศวตกฤษณ ช้างที่มีบทบาทกับพระพุทธเจ้า ๒ ประการ คือ เป็นศุภนิมิตแห่งพระโพธิสัตว์ และ เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธรูปศาสนาในสมัยหลังพุทธกาล

ช้างมีบทบาทในหน้าที่ ทำศึกสงคราม กู้ชาติกู้แผ่นดิน ในสมัยโบราณบรรพบุรุษไทยโบราณก็ใช้ช้างเป็นผู้ร่วมในการทำศึกสงครามด้วย แล้วช้างยังมีการร่วมสร้างปราสาท ขนหินลากหิน ได้อีกด้วย ช้างจึงมีบทความสำคัญ ทั้งยังเป็นได้ถึง พาหนะของพระอินทร์ ช้างเอราวัณได้เป็นสัญลักษณ์แสดงออกถึง บุญบารมี อำนาจ วาสนาและทรงพลัง ด้วย ชาวไทยกษัตริย์มีความผูกพันกับช้างมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ มีวิถีชีวิตอยู่กับช้าง ถือได้ว่าช้างเป็นความสำคัญของผู้ครอบครองด้วย เมื่อช้างได้ตายลงผู้ครอบครองก็จะทำบุญอุทิศให้ประดุจตั้งเป็นญาติ พี่น้องของตนเองด้วย แม้แต่ชิ้นส่วนของช้าง ที่นับถือและเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่า เป็นมงคลกับผู้นับถือครอบครองมีความเชื่อว่าสามารถนำมาซึ่งความมีโชคดี เป็นเครื่องรางที่ช่วยป้องกันภัย เช่น คุณไสยศาสตร์ ภูตผี ปีศาจ ชาวไทยกษัตริย์นิยมบูชาช้างในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับช้าง เช่น เส้นปะกำช้าง ชาวไทยกษัตริย์จะให้ความเชื่อเป็นอย่างมากว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก และสามารถให้คุณ และโทษได้ จึงได้ปรากฏการตั้งศาลปะกำช้างไว้เพื่อสักการบูชา และมีการเช่นไหว้บูชา ทุกปี เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัวด้วย โดยมีการจัดเครื่องเช่นไหว้ เหล้าขาว น้ำเปล่า น้ำส้ม หัวหมู ไก่ เป็ด ปลา บายศรี ผลไม้ อ้อย ที่หน้าศาลปะกำช้างทุกปี ในความหมายนี้แม้ในพระพุทธรูปศาสนาที่เป็นศาสนาหนึ่งในโลกที่ได้ยกย่องว่าช้าง เป็นสัตว์ประเสริฐจะให้เกียรติช้างเสมือนมนุษย์^๒ ด้วยเหตุนี้ผู้นำเสนอจึงมีความสนใจ ปะกำช้างที่ชาวไทยกษัตริย์ให้ความเชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์มาก และเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษายิ่ง โดยเฉพาะช้างที่เป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยกษัตริย์ และได้นำมาเข้าสู่พิธีกรรมตามความเชื่อของชาวไทยกษัตริย์ ดังนั้นคุณค่าในในเรื่องนี้ ถ้าเจาะลึกลงไปเราจะเห็นได้ถึงโครงสร้างทางความเชื่อที่ชาวไทยกษัตริย์ต่อช้าง ความเป็นมา การอยู่อาศัย ความเชื่อ พิธีกรรม ประวัติศาสตร์ที่น่าศึกษายิ่ง ด้วยเหตุเพราะช้างนี้ ถือเป็นจุดสำคัญ เป็นที่รวมอำนาจ พลังของกลุ่มชนหนึ่งๆให้

^๒ เจริญ ไวรวัจนกุล, เรื่อง **ตำนานคชศาสตร์ฉบับหมู่บ้านช้าง**, (เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา วันช้างไทยจังหวัดสุรินทร์ ครั้งที่ ๑ : (ณ โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๘.

มาร่วมกันได้ แสดงได้ถึงคุณค่าทางความเชื่อ พิธีกรรม ความสัมพันธ์ ประเพณีวัฒนธรรมที่ได้ยึดถือกันมาหลายชั่วอายุคน จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษามาก

ความเชื่อที่มีต่อเส้นปะกำช่างของไทยกุย

ชาวไทยกุยจังหวัดสุรินทร์ มีความเชื่อที่มีต่อช่างและมีรูปสัญลักษณ์ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่ปรากฏในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีแกลมอของชาวไทยกุย นั่นคือเส้นปะกำช่างที่ปรากฏอยู่ในศีรษะของผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมแกลมอที่ทุกคนจะสวมใส่ ถือเป็นสัญลักษณ์เป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อเชื่อมต่อกับความศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติด้วย^๓ ได้กล่าวว่าเส้นตายนี้เรียกว่า เส้นปะกำช่าง สมมุติมาจาก ช่างด้วย ลูกหลานชาวไทยกุยจะนับถือช่างมากถือว่าช่างเป็นบรรพบุรุษที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่ตามรักษาทุกคนที่มีมอ สำหรับความเชื่อ ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณ วิญญาณบรรพบุรุษ ความเชื่อเกี่ยวข้องกับความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม จะพบว่าเมื่อมีความเชื่อดังกล่าว จะตามมาด้วยการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ ดังต่อไปนี้

ความเชื่อนั้นส่งผลให้เกิดประเพณีและพิธีกรรมเช่นไหว้ บูชา และกำหนดเป็นจารีตเพื่อเป็นแนวปฏิบัติตาม เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณ ความเชื่อในเรื่องโชคกลาง และความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจลึกลับต่าง ๆ มนุษย์จึงนำเอาแนวความเชื่อนั้นๆ มาถือปฏิบัติในกลุ่มของตน การเกิดขึ้นของ ความเชื่อนั้น เนื่องด้วยเกิดจากความหวาดกลัวภัยธรรมชาติระยะแรกของมนุษย์ต่อมาก็มีความหวาดกลัวเรื่องวิญญาณของบรรพบุรุษและผู้กล้าหาญในชุมชนของตนที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อเกิดความหวาดกลัวในสิ่งเหนือธรรมชาติจึงต้องมีการบวงสรวงเช่นไหว้บูชา ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ยังยึดถืออยู่ คือเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่คนในชุมชนนี้ได้ยึดถือสืบต่อกันมาอยู่^๔

^๓ สัมภาษณ์ นางสี ตาทอง, ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐.

^๔ อิศราพร จันทร์ทอง, บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมแกลมอของชาวไทยกุยบ้านสำโรงทาบ อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์, ม.ป.ท., **มนุษยวิทยา** (มหาวิทยาลัยราชภัฏ, ๒๕๓๗), หน้า ๔๑.

^๕ ศิริพร สุเมธรัตน์, **ประวัติศาสตร์ถิ่นเมืองสุรินทร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๕๐๐ เล่ม, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์: โรงพิมพ์ ส. พันธุ์เพ็ญ, ๒๕๕๓), หน้า ๓๗๒.

ความเชื่อดั้งเดิมของชนชาติไทยเป็นเช่นเดียวกับชนชาติอื่น คือ เชื่อในอำนาจลึกลับของธรรมชาติ ของวิญญาณ ซึ่งเรียกว่าผีวิญญาณในความเชื่อชาวไทย^๖

ความเชื่อที่มีต่อปะกำข้างของชาวไทยถูก เส้นปะกำข้างถือว่าเป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์มีเทวารักษ์ หรือวิญญาณของบรรพบุรุษรักษา คุ่มครองอยู่ด้วย ถ้าผู้ใดบูชาดี เช่นไหว้ถูก ก็สามารถนำมาซึ่งความสุขความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้

เส้นปะกำนี้ตามความเชื่อของชาวไทยถูก มักเชื่อว่าจะสามารถให้ได้ทั้งคุณและโทษ ดังนั้นชาวไทยถูกที่มีความเป็นอยู่ อาศัยข้าง อยู่กับข้างทุกวันยอมจะรักและห่วงแหนข้างมาก เส้นปะกำข้างจะจัดวางอยู่ที่ศาลปะกำข้าง ภายในศาลจะประดิษฐ์เส้นที่ทำด้วยหนังควายมวลงเป็นเส้นยาว วัตถุประสงคืคือ การใช้จับข้างเพื่อนำมาฝึคนั้นเอง เส้นนี้เองจึงเป็นได้ทั้งตำนานความเชื่อ พิธีกรรม จุดกำเนิด ประวัติศาสตร์ชาวไทยถูก วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยถูกด้วย เส้นปะกำเพียงเส้นเดียวนี้ถือได้ว่ามีมูลค่ามาก และมีความเชื่อที่ว่าถ้าผู้ใดได้ครอบครองรักษา ผู้นั้นจะมีอำนาจ วาสนา บารมีสูง เป็นฐานคติความเชื่อมาแต่โบราณ เพราะมีความเชื่อว่ข้างเป็นสัตว์มงคล มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า เป็นสัตว์ที่มีพลังมาก และสู้รบในศึกสงคราม จึงเป็นที่มาของความหมาย กลายเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของชาวไทยถูกไปโดยปริยาย

พิธีกรรมที่ชาวไทยถูกมีต่อเส้นปะกำข้าง

เส้นปะกำข้าง เป็นสัตว์ที่จำลองขึ้นโดยใช้ไม้แคะเป็นสัญลักษณ์แทนพาหนะที่ใช้ในการเดินทางและจับข้างในสมัยโบราณ ส่วนปะกำหรือเชือกปะกำ เป็นอุปกรณ์ ที่ใช้ในการจับข้าง ซึ่งได้รับตกทอดมาแต่สมัยโบราณมีเก็บไว้ใช้ในพิธีกรรมไม่มากนักใช้เป็นสัญลักษณ์ในพิธีกรรมด้วย ปะกำ เชือกปะกำ จะทำด้วยหนังกระปือแห้ง ปะกำถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สิงสถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ครูบาอาจารย์ที่เคยจับข้าง และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย

^๖ วัลลภ สิรินครินทร์, “ปัลลโกล :กรณีศึกษาพิธีไหว้ครูเพื่อสืบทอดพิธีกรรม อันเนื่องจากความเชื่อของชาวไทย เขมร สุรินทร์”, คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๓, หน้า ๒-๓.

ดังนั้นปะกำจึงถือว่าเป็นเครื่องมือจับช้างที่สำคัญที่สุดประจำตระกูล คนในตระกูลจะต้องเคารพบูชาขันธ์ถือ และเชื่อว่าผีปะกำสามารถให้คุณให้โทษหากปฏิบัติไม่ถูกต้อง ปะกำที่จัดไว้ในพิธีเข้าทรง (แกลมอ) ไม่ต้องสร้างศาลปะกำเหมือนหมู่บ้านที่มีอาชีวะจับช้างแต่จะเก็บแขวนไว้ที่หิ้งบูชาของตนที่บ้านช้าง ม้า และ ปะกำ ในพิธีเข้าทรง

ผู้อาวุโสในตระกูลที่เคยเข้าทรงปะกำ จะเข้าทรงเชื้อเชิญวิญญาณบรรพบุรุษผู้เคยจับช้างมาเข้าสิงสถิตแสดงการชี้ ปีนหน้าไม้ใช้แขวนบ่าและถือขง้าวเชือกปะกำพาดไหล่ร้ายรำแสดงการออกจับช้างเพื่อเป็นสิริมงคล พิธีกรรมที่มีต่อเส้นปะกำช้างของชาวไทยภูเขา คือ พิธีกรรมเช่นประจำปี โดยการนำเส้นปะกำช้างลงมาเพื่อทำการสักการะ บูชา โดยจัดให้มีบายศรี ดอกไม้ ธูปเทียน ผ้า เหล้า บุหรี่ หัวหมู ไก่ต้ม ปลาต้ม หมากพลู ผลไม้ ใช้เช่นไหว้วาระประจำ

อีกพิธีกรรมหนึ่งนั่นคือ พิธีกรรมแกลมอของชาวไทยภูเขาที่ได้นำสัญลักษณ์เส้นปะกำนำไว้บนศีรษะในพิธีกรรมแกลมอโดยสมมุติว่าเป็นเส้นปะกำโดยทุกคนจะสวมไว้บนศีรษะในขณะที่เข้าสู่พิธีกรรมแกลมอ เพราะชาวไทยภูเขามีความเชื่อว่า ตนเป็นลูกหลานของช้างมีผีบรรพบุรุษเดียวกัน โดยในพิธีกรรมแกลมอจะมีรูป ช้างแกะ ม้าแกะ เส้นปะกำ ที่เป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ปรากฏในพิธีกรรมด้วย

^๗ ชื่น ศรีสวัสดิ์, “ความเร้นลับในหมู่ม้าชาวไทยเขมร : ศึกษากรณีคาถาอาคม” , (ม.ป.ท.) โครงสร้างการสนับสนุนการวิจัยทางวัฒนธรรม, (มูลนิธิเจมส์เฮซ ดับเบิลยู ทอมป์สัน, ๒๕๓๐), หน้า ๗๑.

งานประเพณีเซ่นผีปะกำช้าง

ชาวไทยภูยจะมีความเคร่งครัดในประเพณีนี้เป็นอย่างมาก และมีความเชื่อเรื่องของผี
สาง เทวดา จะไม่ลบหลู่สิ่งที่ตนเองให้ความเคารพบูชา แต่ละครอบครัวจะมีผีซึ่งตนเองเคารพ
อยู่เป็นประจำ เรียกว่า “ผีปะกำ” การเซ่นผีปะกำ จะกระทำเมื่อไปคล้องช้าง ที่คนใน
ครอบครัวจัดให้มีขึ้น โดยมีความเชื่อที่ว่า หากไม่ได้เซ่นผีประจำของตนเองแล้ว ก็มักประสบ
อุปสรรคนานาประการ

การได้เซ่นไหว้ผีปะกำถูกต้องตามประเพณี จะทำให้แต่ชีวิตของตนเองมีแต่ความสงบสุข
และกิจการมดังกล่าวก็จะสำเร็จ ด้วยดีโดยตามปกติชาวไทยภูยที่เลี้ยงช้างจะทำพิธีไหว้ศาล
ปะกำประจำตระกูลทุกปี ก่อนออกคล้องช้าง บรรดาหมอผีและควาญช้าง จะนำอุปกรณ์เครื่อง
จับช้าง พร้อมเสบียงทั้งหมดออกจากบ้านไปยังจุดนัดพบโดยพร้อมเพรียงกัน ทุกคนต่างอยู่
กรรมเป็นเวลา ๓ วัน ๓ คืน จะมีการเซ่นไหว้ผีประจำเซ่นไหว้ผีปะกำและต้องปฏิบัติตามข้อห้าม
อย่างเคร่งครัด ทบทวนข้อปฏิบัติไม่ได้ตกหล่นด้วยภาษาผี เวลาเซ่นไหว้ บรรดาหมอและควาญ
ช้างจะนำหนังปะกำมาวางกองรวมกันเป็น ๓ กอง คือ หนังปะกำของครุบาอยู่ตรงกลาง เรียกว่า
ปะกำหลวง กองปะกำสะดำอยู่ทางขวา ของหมอเสดียงอยู่ทางซ้าย แล้วจัดเครื่องเซ่นประกอบ
ครุบา หรือปะกำหลวงจะทำพิธีกรรมขั้นตอน โดยการเซ่นไหว้ มีการอธิฐานเสียงทวย โยใช้คาง
ไก่ เมื่อเดินทางเข้าป่าก็จะทำพิธี “เบิกไพร” เป็นพิธีกรรมเปิดป่า ครุบาใหญ่ได้กล่าวว่า
หากเซ่นไม่ดี ป่าจะไม่เปิด ลักษณะป่าปิด คือ อากาศมีดกริม ฝนตกหนัก ไม่มีแสงอาทิตย์ ไม่
เห็นสัตว์ป่า จำทิศทางไม่ได้ พิธีกรรมนี้เป็นการขออนุญาตผีป่า เจ้าป่าเจ้าเขา

พิธีเซ่นไหว้ผีปะกำของชาวไทยภูย เป็นพิธีกรรมเพื่อบอกกล่าวให้ผีปะกำทราบ ก่อนที่
ออกไปคล้องช้าง ชาวไทยภูยนั้นมีความเชื่อว่ามีวิญญาณของปู่ย่าตายาย ครุบาอาจารย์นั้น

จะมาสิงอยู่ในเชือกปะกำ ชาวไทยกุยจึงถือว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตระกูล เป็นสิ่งที่อาจบันดาล โชคดีหรือ โชคร้ายเมื่อเวลาออกไปคล้องช้าง มีการสร้างร้านหรือโรงสำหรับเก็บปะกำและเช่น สรรวเป็นประจำเพื่อความเป็นสิริมงคล

ความเชื่อที่มีต่อผีปะกำช้างชาวไทยกุย มีความเชื่อมากกับผีปะกำช้างและนับว่าเป็น ความเชื่อที่สำคัญของชาวไทยกุยที่เลี้ยงช้าง แต่ในอดีตบรรพบุรุษแต่เดิมเคยเลี้ยงช้างนั้นจะมี การเช่นไหว้ผีปะกำ ผีปะกำ นี้หมายถึง ผีวิญญาณที่สิ่งสถิตอยู่ในศาลปะกำ ชาวไทยกุยมีความ เชื่อว่า เชือกปะกำช้างที่ใช้คล้องช้างคือเป็นที่รวมพลังวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่ว่าจะเป็นครุปะกำ หมอช้างต้นตระกูล ญาติพี่น้องที่ล่วงลับ ผีปะกำจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด ในความเชื่อที่ เกี่ยวข้องกับผีปะกำนั้น นอกจากเรื่องการเช่นไหว้เพื่อขอพรและเสียดายอนาคตแล้ว ชาวไทย กุยมีความเชื่อว่าหากกระทำผิดใดๆ ต่อข้อห้ามของปะกำ จะส่งผลให้เกิดเหตุร้าย กับคนใน ครอบครัว บางอาจมีคนป่วย บางอาจล้มตายไม่รู้สาเหตุ บางประสบอุบัติเหตุต่างๆ หรือมีอัน เป็นไปในรูปแบบต่างๆ หรืออาจเป็นบ้าหลงลืมสติไป สิ่งเหล่านี้ชาวไทยกุยมีความเชื่อที่เกิดจาก อำนาจผีปะกำ กระทำเข้า ดังนั้นจึงต้องมีการบนบาน ต่อเส้นปะกำช้างอันเป็นสัญลักษณ์ ศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมต่อกับวิญญาณบรรพบุรุษหรือ อำนาจเหนือธรรมชาติอะไรบางอย่าง จึงเป็นที่มาและ คำกล่าวขานว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยกุยให้ความเคารพนับถือเป็นต้น

คุณค่า

คุณค่าที่ได้จากการศึกษาสามารถเข้าใจ ที่มา ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ความสำคัญ และสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยกุยได้ใช้เส้นปะกำช้างนี้เป็นประจักษ์ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนวิญญาณบรรพบุรุษ และอำนาจเหนือธรรมชาติจึงได้กลายเป็น สายประสาน เส้นปะกำช้างที่ศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาได้โดยผ่านความเชื่อ พิธีกรรมกระบวนการ กาลเวลาและ ความสำคัญ จึงเป็นที่มาของการเคารพบูชา และได้นำสัญลักษณ์นี้ไปใช้ในพิธีกรรมแกลมอ และพิธีกรรมเช่นไหว้ผีปะกำ อีกด้วย คุณค่าที่เกิดขึ้นมีมากมายหลายประการที่สามารถเล่า เรื่องราวความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจอีกด้วย

จากการศึกษาเรื่องนี้ทำให้ได้รู้เข้าใจ ถึงความเป็นมาของชาวไทยกุยได้ว่าความผูกพันที่ ตนมิต่อช้างและช้างมีส่วนสำคัญมากในการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ดังนั้นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการบูชาคุณในรูปแบบพิธีกรรมด้วย แสดงเอกลักษณ์ของชาวไทยกุยได้ว่า

เป็นผู้มีความกตัญญูตเวที และให้ความเคารพนับถือต่ออำนาจเหนือธรรมชาติและให้ความสำคัญต่อช้างด้วยโดยผ่านพิธีกรรมเช่นไหว้บูชาตัวเอง

บทสรุป

การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ตลอดถึงการใช้ชีวิตของมนุษย์สามารถดำรงอยู่อยู่ร่วมกันได้อย่างคุณภาพ ทั้งนี้อาจเกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ได้มีการเรียนรู้ ศึกษา และสะสมประสบการณ์เป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ที่ผ่านโดยประสบการณ์ ผ่านทางด้านศาสนา ลัทธิ ความเชื่อและพิธีกรรม จนกลายมาเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษแต่อดีตนั่นเอง วัฒนธรรมจึงได้กลายเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์สืบทอดกันมา การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ระบบความเชื่อและพิธีกรรมสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางความเชื่อได้อย่างชัดเจนที่เป็นตัวบ่งถึงแต่ละสังคม มีวงจร ระบบโครงสร้างแบบใดมีการอิงอาศัยบางอย่างเป็นสัญลักษณ์ในการนับถือ สักการะ บูชา และให้ความเคารพนับถือ ยกย่องว่าเป็นสิ่งมงคล หายาก ใครมีไว้ครอบครองยอมนำมาซึ่งความโชคดี รุ่งเรือง อำนาจวาสนาบารมีตามคติความเชื่อที่มีอยู่ในมนุษย์ นั่นคือ ช้าง เป็นสัตว์สำคัญ ถือได้ว่าเป็นสัตว์มงคล มีอำนาจ และทรงพลังสูง ช้างได้ปรากฏในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง พญาช้างปารีโลยกะ พญาช้างเศวตกฤษีพิศาจ ชาวไทยกุยมักนิยมบูชาแมนในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับช้าง เช่น เส้นปะกำช้าง ชาวไทยกุยจะให้ความเชื่อเป็นอย่างมากที่มีความศักดิ์สิทธิ์มาก และสามารถให้คุณ และโทษได้ จึงได้ปรากฏการตั้งศาลปะกำช้างไว้เพื่อสักการบูชา และมีการเซ่นไหว้บูชา ทุกปี เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัวด้วย โดยมีการจัดเครื่องเซ่นไหว้ เหล้าขาว น้ำเปล่า น้ำส้ม หัวหมู ไก่ เป็ด ปลา บายศรี ผลไม้ อ้อย ที่หน้าศาลปะกำช้างทุกปี ความเชื่อที่มีต่อปะกำช้างของชาวไทยกุยเส้นปะกำช้างถือว่าเป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์มี เทวาอารักษ์ หรือวิญญาณของบรรพบุรุษรักษา คุ่มครองอยู่ด้วย ถ้าผู้ใดบูชาดี เช่นไหว้ลูก ก็สามารถนำมาซึ่งความสุขความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้ เส้นปะกำนี้ตามความเชื่อของชาวไทยกุย มักเชื่อว่าสามารถให้ทั้งคุณและโทษได้

เอกสารอ้างอิง

- ชื่น ศรีสวัสดิ์. “ความเร้นลับในหมู่ชาวไทย เขมร : ศึกษากรณีคาถาอาคม”. (ม.ป.ท.) โครงสร้าง
การสนับสนุนการวิจัยทางวัฒนธรรม. มุลนิธิเจมส์เอช ดับเบิลยู ทอมป์สัน, ๒๕๓๐.
- อิศราพร จันทร์ทอง. “บทบาทหน้าที่ของพิธีกรรมแก้ลมอของชาวกูยบ้านสำโรงทาบ
อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์”. ม.ป.ท.. มนุษย์วิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏ, ๒๕๓๗.
- ศิริพร สุเมธรัตน์. ประวัติศาสตร์ถิ่นเมืองสุรินทร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๕๐๐ เล่ม.
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์: โรงพิมพ์ ส. พันธุ์เพ็ญ, ๒๕๕๓.
- วิลาสินี ศรีนุเคราะห์. “ปลอโจล : กรณีศึกษาพิธีไหว้ครูเพื่อสืบทอดพิธีกรรม อันเนื่องจากความ
เชื่อของชาวไทย เขมร สุรินทร์”. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๓.
- เจริญ ไวรวัจนกุล. เรื่อง ตำนานคชศาสตร์ฉบับหมู่บ้านช้าง. เอกสารประกอบการประชุม
สัมมนาวันช้างไทยจังหวัดสุรินทร์ ครั้งที่ ๑ : ณ โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์
ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ มีนาคม, ๒๕๔๒.

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์นางสี ตาทอง. ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐.

